

Završene su i VIII. Dubrovačke ljetne igre

Prof. Vlado Švacov

Završene su VIII. Dubrovačke ljetne igre, reprezentativni jugoslavenski festival dramske i muzičke umjetnosti. U 8 godina postojanja Ljetne igre dobile su svoj profil, stalnu markantnu fizionomiju, po kojoj se razlikuju od svih sličnih umjetničkih manifestacija u svijetu. Nije stoga ni čudo, da je ove godine došlo i do najvišeg međunarodnog priznanja: *Dubrovačke ljetne igre postale su članom udruženja evropskog muzičkog festivala*, a to znači, da su se ravnopravno uključile u birano društvo evropske umjetničke tradicije i postale tako gotovo službeni reprezentant Jugoslavenske umjetnosti u svijetu. Dubrovačke ljetne igre jedinstven su festival po trajanju, ljepoti i autentičnosti scenskog okvira i po raznolikosti programa. Ono što je pred par godina izgledalo kao mana, pokazalo se kao sretno rješenje

nastalo spontano i bez teoretskih opterećenja. Opaža se naime, da evropska festivalska publika sve više napušta tradicionalne festivale ograničene samo na jednu granu umjetnosti ili čak samo na opus jednog stvaraoaca (Wagnerov festival u Beyreuthu, Shakespeareovo spomen kazalište u Stratfordu na Avonu i drugi). Potražnja se kreće prema raznolikosti i širini, tako da festivali sa širom osnovom i raznolikim repertoarom sve više dobivaju na cijeni. Uzmimo par podataka. U šezdesettri dana trajanja Igara izvedene su 72 predstave, do toga 33 dramske, 33 muzičke i 6 folklornih, a priređene su 3 izložbe i održan mačevalački turnir. Odnos ovih brojeva može nam već nešto kazati o strukturi i repertoarnoj koncepciji Igara koja je svojevremeno bila napadana tako neosnovano, da su konačno i najuporniji kritičari odustali od zahtjeva za opredjeljenjem bilo za muzičku ili za dramsku stranu festivala. Ako sada zađemo iza ovih brojeva koje smo naveli pokazat će nam se daljnje širenje repertoarnog horizonta Igara. Počnimo pojedinačno sa pojedinim granama umjetnosti zastupljenim u Ljetnim igrama.

DRAMA Teško se može bilo što prigovoriti izboru dramskih djela uvrštenih u festival. Sedam drama u sadržajnom rasponu od tragedije do lakrdije, uz dva domaća autora, rješenje je koje izaziva priznanie ljudima koji su ga donijeli. Shakespeareov »Hamlet« i Sofoklov »Kralj Edip«, Corneilleov »Le Cid«, Goetheova »Ifigenija na Tavridi« i Vojnovičev dramolet »Na taraci«, te dvije komedije, Goldonijeve »Ribarske svađe« i »Jovadin« nepoznatog dubrovačkog pisca, — djela su, koja uz dobre scenske postavke mogu oduševiti gledaoca. Zanimljivo je, da je od 7 drama izvedenih ove godine na Ljetnim igrama 4 izveo festivalski ansambl i ako se to pokaže kao orijentacija prema samostalnosti Igara, možemo samo pozdraviti tu inicijativu. Ova je naime godina pokazala, da djela postavljena samo za festival i izvedena od ekipa kakve ne može dati samo jedna kazališna kuća, postižu mnogo veći uspjeh od onih, koja se naknadno adaptiraju na novi scenski prostor. Sofoklov »Edip« i »Jovadin« bile su zato naislabije predstave, dok su se »Ribarske svađe« nekako izvukle spretnošću režisera, koji je kazališni dekor jednostavno umetnuo u gradsku luku, te je predstava izvedena kao u kazališnoj kući. A ipak ne možemo reći da su to bile loše izvedene predstave. Dugo ćemo se sjećati Ljubiše Jovanovića u ulozi Edipa, Pera Kvirgića kao Jovadina i Emila Kutijara kao paron Tonija u Ribarskim svađama, ali ipak u sve 3 predstave naći ćemo nešto što ih stavlja ispod onih, festivalskog ansambla. Kod

Koncert u atrijumu Kneževa Dvora u Dubrovniku

Edipa bila je to neizjednačenost glumaca i loša adaptacija na Revelinu, kod Jovadina loše izabrano mjesto izvedbe, slab balet i blijede ženske uloge, a kod Ribarskih svada sama činjenica, da je narušena stilska čistoća scene nakalempljivanjem kazališnih kulisa. Stoga, ako se treba odlučiti radije ćemo prihvatiti festivalski ansambl nego gostovanje kazališnih kuća, iako ćemo rado pozdraviti i cijele kolektive, ako nam dođu spremni i sa djelima koja nijesu već »ispucana« u sezoni. Ima u dramskim izvedbama još jedna činjenica koju moramo pozdraviti, naime broj i uloge domaćih glumaca, članova Narodnog kazališta u Dubrovniku, što nam daje lijepe nade u budućnost i sve veće sudjelovanje dubrovačkog kazališta u Igrama. Ukratko, možemo biti zadovoljni repertoarom a uglavnom i izvedbama dramskih djela na ovogodišnjim Ljetnim igrama, a možemo povući iz njih i vrijedna iskustva.

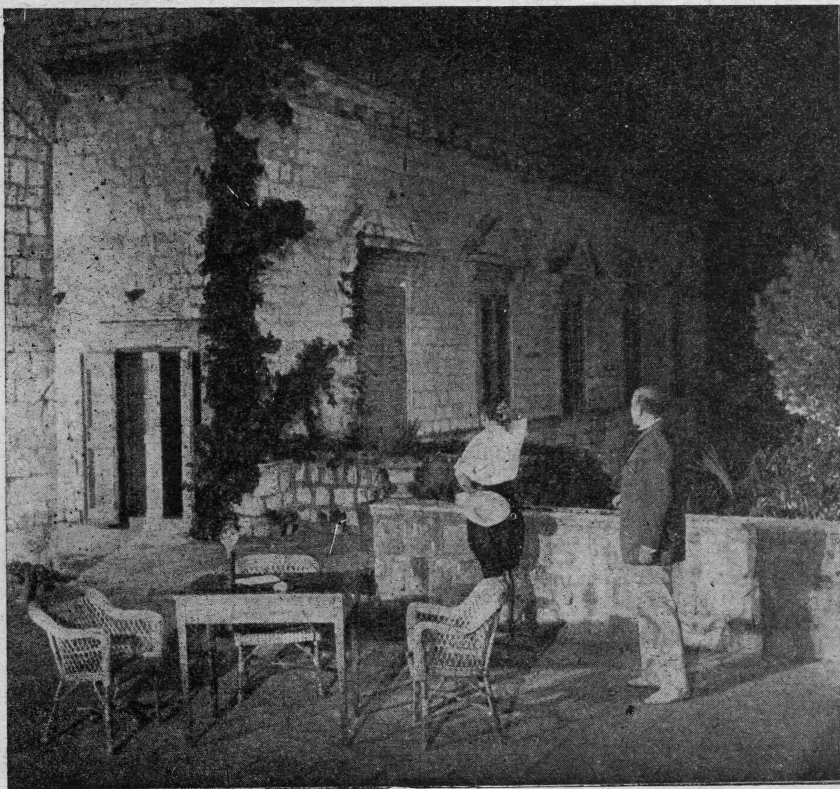
GLAZBA Kada smo govorili o drami istakli smo raznolikost repertoara. Ovo bogtstvo još više dolazi do izražaja u muzičkom dijelu programa. Od opere i oratorijskih djela pa do komorne muzike i solističkih koncerata predstavljani su svi značajni muzički oblici. Pet opera: Borodinov »Knez Igor«, Massenetov »Don Quihote«, »Boris Godunov« Musorgskoga, Verdijev »Otello« i Brkanovićeve opera — oratorij »Zlato Zadra« u izvedbama dviju najboljih kuća u zemlji zagrebačke i beogradske opere, pridružuju se čitavom nizu muzičkih priredaba festivala. Spomenimo od najznačajnijih Honeggerov Oratorij Jeanne d'Arc na lomači, dva koncerta Jugoslavenske Radio difuzije, dvije večeri Zagrebačkih solista, te koncerte Gradskog orkestra Dubrovnik, zborova Radio Zagreba, Doma JNA i »Branka Krsmanović« iz Beograda, te brojne strane i domaće soliste sa izvedbama djela od Vivaldija do Honeggera i Brittena, — pa nam i samo to nabranje pokazuje bogatstvo muzičkog dijela festivala. A da su gotovo svi koncerti bili izvedeni na festivalskom nivou svjedoče nam tisuće zadovoljnih posjetilaca te domaća i strana kritika. Mogli bismo prigovoriti samo izboru nekih solista. Mi u Jugoslaviji imamo barem desetak pijanista većih umjetničkih mogućnosti od Lilian Kaillir, Adriane Brugnolini, pa i Wladislava Kedre, cijelu

generaciju mladih, već renomiranih umjetnika koje još nismo čuli u Dubrovniku. Zašto Dubrovačke ljetne igre ne bi postale tribina najboljih među našim mladim umjetnicima, tim više, što mnogi od njih imaju niz međunarodnih priznanja? Ako već dovodimo strance na naše koncertne podijume, neka to tada budu umjetničke ličnosti od kojih možemo nešto naučiti, kao na pr. violinist Szeryng. Nadamo se još, da slijedeće godine veliki koncerti ne će biti zbijeni u tako kratkom vremenskom razdoblju kao ove godine.

FOLKLOR Iako je Dubrovnik neprikladan scenski prostor za folklorne priredbe, Dubrovačke ljetne igre su reprezentativna tribina naših umjetničkih dostignuća, pa je broj od 6 folklornih priredaba još uvijek premalen da zadovolji potrebe domaće a naročito strane publike. Rado bismo vidjeli više folklornih programa i više folklornih grupa uz dvije standardne koje nam dolaze skoro svake godine, Beogradsko »Kolo« i Zagrebački »Lado«. Što je sa makedonskim ansamblom i zašto ne bismo pružili priliku i najboljim amaterskim ansamblima (OKUD »Joža Vlahović« iz Zagreba i »Branko Krsmanović« iz Beograda), da osvježe već prilično ustaljeni folklorni repertoar. Jer, mi smo narod, koji se može pohvaliti jednom od najbogatijih folklornih tradicija na svijetu, pa zašto da i Dubrovačke ljetne igre ne budu jedan od izraza te tradicije.

U okviru festivala priređene su i tri izložbe i to: Izložba savremene jugoslavenske likovne umjetnosti, izložba hrvatske primijenjene umjetnosti i jubilarna izložba povodom stogodišnjice rođenja dubrovačkog pjesnika i pisca Iva Vojnovića.

VIII. Dubrovačke ljetne igre su za nama. Neka ovogodišnji uspjesi budu pokretač daljeg napretka u umjetničkom i organizacionom pogledu n neka ovogodišnja iskustva, uz ona od prošlih godina, pomognu otklanjanju nedostataka, kojih već sada ima manje, da uz ostala priznanja dodajemo i ovih par redaka.

Jedna scena iz Vojnovićeve „Na taraci“